

СЕРІЯ «БІБЛІОТЕКА ПРАВОТВОРЦЯ»

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
КОСМІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ**

Наукова записка

ЮРІНКОН ІНТЕР
КИЇВ-2025

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
(протокол № 18 від 27 листопада 2025 р.)

Рецензенти:

ФЕДОРОВ Олег Павлович, член-кореспондент НАН України, директор Інституту космічних досліджень НАН України та ДКА України;

МАКЕСВА Олена Миколаївна, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії держави і права, конституційного та адміністративного права Національного авіаційного університету.

Колектив авторів:

МАЛИШЕВА Наталія Рафаелівна, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, Заслужений юрист України;

СЕМЕНЯКА Василь Васильович, кандидат юридичних наук;

ГУРОВА Анна Михайлівна, кандидат юридичних наук.

Актуальні проблеми розвитку космічного законодавства України : наукова записка / А43 Н. Р. Малишева, В. В. Семеняка, А. М. Гурова. Київ : Юрінком Інтер, Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2025. 60 с.

ISBN 978-966-667-955-3

Наукова записка підготовлена в межах реалізації цільової програми наукових досліджень НАН України «Правотворчість в Україні: доктринальні засади, правове регулювання і практика здійснення» та на виконання науково-дослідної теми Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України «Концептуальні засади правотворчої діяльності в Україні: ресурсозабезпечення, новації та ризики» (номер держ. реєстр. 0125U002053, науковий керівник доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України О. В. Скрипнюк).

У записці детально розглянуто інституційні та правові виклики перед сферою космічної діяльності України, зокрема недоліки державного управління, проблеми організаційно-правової структури галузі, слабкість програмно-цільового планування та фрагментарність правового регулювання. Проаналізовано сучасні тенденції розвитку космічного права ЄС, включно з положеннями проекту Космічного акта ЄС, питаннями безпеки, дозвільної системи та заборони змішування військових і цивільних аспектів космічної діяльності.

УДК 349

Видавництво «Юрінком Інтер» прагне сталого майбутнього для нашого бізнесу, наших читачів і нашої планети. Ця книга виготовлена з паперу, сертифікованого FSC® та PEFC™

ISBN 978-966-667-955-3

© Інститут держави і права імені В. М. Корецького
НАН України, 2025
© Малишева Н. Р., Семеняка В. В., Гурова А. М., 2025
© Юрінком Інтер, 2025

ЗМІСТ

I. Вступ	5
II. Сучасний стан законодавства України у сфері космічної діяльності та імплементація норм міжнародного космічного права	9
III. Інституційні та правові виклики розвитку космічної галузі України	15
3.1. Правові проблеми державного управління у сфері космічної діяльності	17
3.2. Організаційно-правові перетворення у космічній галузі	21
3.3. Проблеми програмно-цільового підходу до планування в космічній галузі.....	24
3.4. Ключові проблеми правового забезпечення космічної діяльності	27
IV. Апроксимація космічного законодавства України до права ЄС.....	31
4.1. Сучасні тенденції модифікації правового регулювання космічних відносин в ЄС.....	35
4.2. Загальна характеристика проекту Космічного акта ЄС.....	36
4.3. Безпека	40
4.4. Дозвільна система.....	44
4.5. Недопустимість змішування військової та цивільної складових космічної діяльності	52
V. Систематизація космічного законодавства України як магістральний шлях вирішення проблем правового забезпечення космічної діяльності	55

I. ВСТУП

На сучасному етапі глобалізації та технологічного прогресу космічна діяльність є стратегічним пріоритетом національної безпеки, економічного зростання та науково-технічного розвитку в світі. Вона становить ключовий компонент інноваційної економіки, забезпечуючи розвиток високих технологій, підвищення обороноздатності та вирішення соціально-економічних завдань.

У цьому контексті держава відіграє вирішальну роль у формуванні умов для сталого розвитку космічної галузі. Це передбачає визначення пріоритетів космічної політики, концентрацію адміністративних, фінансових та наукових ресурсів, а також забезпечення якісного правового регулювання. Системний підхід до державного управління створює необхідні основи для інтеграції України у міжнародні космічні проекти та реалізації її інноваційного потенціалу.

Водночас ефективне функціонування вітчизняної космічної галузі неможливе без формування цілісної та розвиненої правової системи, яка комплексно регулює всі аспекти космічних відносин: від стратегічного планування і державного управління до фінансування, контролю, нагляду та встановлення чітких дозвільних процедур для суб'єктів господарювання. Незважаючи на наявність окремих законодавчих актів і підзаконних норм, сучасна система регулювання космічної діяльності в Україні залишається фрагментарною, внутрішньо суперечливою та нездатною реагувати на виклики швидкого технологічного розвитку, організаційних змін у галузі та об'єктивні вимоги міжнародної інтеграції.

Національна космічна галузь протягом останніх десятиліть стикається з численними системними проблемами, що мають кумулятивний характер. Накопичені структурні та фінансові дисбаланси поступово загострювалися, що призвело до поглиблення існуючих викликів та значного ускладнення розвитку галузі.

Особливої уваги набуває питання посилення оборонного потенціалу в умовах сучасних екзистенційних викликів. Правовою

передумовою забезпечення національної безпеки та підвищення обороноздатності держави є раціональне використання навколоземного космічного простору та можливостей теперішніх видів космічної діяльності. Зокрема, створення та експлуатація космічної техніки оборонного та подвійного призначення (космічних апаратів видової розвідки, систем зв'язку та навігації) дозволить вирішити комплекс воєнно-оборонних завдань і підвищить ефективність дій Збройних Сил України.

**II. СУЧАСНИЙ СТАН
ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ У СФЕРІ
КОСМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ
НОРМ МІЖНАРОДНОГО
КОСМІЧНОГО ПРАВА**

Формування національного космічного законодавства розпочалося на початку 1990-х років. Першим спеціальним актом у цій сфері став Указ Президента України від 29.02.1992 року «Про створення Національного космічного агентства України»¹ (нині — Державне космічне агентство України), що започаткував інституційне функціонування вітчизняної космічної галузі.

Конституція України заклала фундаментальні правові передумови для розвитку космічного законодавства. Зокрема, пункт 5 статті 92 встановлює, що основні засади освоєння космічного простору визначаються виключно законами України.

У цьому контексті базовим законодавчим актом, який визначає загальні правові засади космічної діяльності в Україні та під її юрисдикцією за межами держави, є Закон України «Про космічну діяльність»² (1996 р.). Структурно він складається з 7 розділів та 29 статей, а його положення регулюють усі види діяльності, пов'язані з дослідженням і використанням космічного простору.

Проте, незважаючи на наявність вказаного Закону, він містить суттєві недоліки. Значна кількість його норм не набула донині практичного механізму реалізації. Це створює правові прогалини, що суперечить засадам організації правотворчої діяльності. Яскравими прикладами є:

відсутність затверджених Кабінетом Міністрів України правил сертифікації космічної техніки та реєстрації космічних апаратів;

невизначеність Порядку взаємодії Міністерства оборони України і центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері космічної діяльності;

неврегульованість застосування правил космічної діяльності її суб'єктами.

¹ Про створення Національного космічного агентства України : Указ Президента України від 29 лютого 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117/92#Text>

² Про космічну діяльність : Закон України від 15 листопада 1996 р. / Відомості Верховної Ради України. 1997. № 1. Ст. 2.

